

Nagymamámnak, Gittának.
Köszönöm, hogy megígértetted velem, hogy megírom
a történeted.

*Először nem érdekel annyira, hogy kérdezz.
Aztán nem kérdezel, mert nem érted a súlyát és mert azt
hiszed, van még időd. De elfogy az idő.
Nem kérdeztél és most már hiába kérdeznél, nincs kitől.
Elfogytak a közeledben azok, akik tudnának mesélni.
Nekünk szól ez a történet.*

– Bukovics-Szekszárdi Barbara –

Budapest, 1956. november 4.

A Duna felől hideg szél söpörte végig a pesti utcákat, szinte belekapaszkodott az emberek szakadt kabátjába, miközben a távolban a tankok mély dübörgése visszhangzott Anna fülében. Az ég borongós volt, a szürke felhők lassan összeértek, mintha a város fölött gyülekező árnyak is tudták volna, hogy hamarosan valami végérvényesen megváltozik.

Anna a sarokra érve hirtelen megállt, zihálva szedte a levegőt. A szíve úgy dobogott, mintha bármelyik pillanatban kiugorhatna a mellkasából. Futott már napok óta. Futott az oroszok elől, a félelemtől, de leginkább a bizonytalanságtól. Futott, mert nem tudott mást. Futott, mert nem volt más választása.

A ház falának támaszkodva próbálta rendezni a gondolatait, amikor egy éles, fémcső zaj törte meg az utca nyomasztó csendjét. Felnézett. Egy tank kanyarodott be a sarkon, hatalmas teste élesen rajzolódott ki az omladozó épületek között. A hernyótalpak súlyosan szántották az utca kövezetét, a gépágyú lassan mozgott ide-oda, mintha áldozatot keresett volna.

Anna rémülten tapadt a falhoz, mellkasába fűrődő saját fegyvere fémcsőve hidegen tapadt a bőrére. Szeme elkerekedett, és érezte, hogy minden vér kiszökik az arcából. Lábai nem engedelmeskedtek. Mozdulni

akart, de valami belülről megbénította. A rideg vas-monstrum közeledett, mintha maga a sors gurulna felé kérlelhetetlenül.

A tank most már olyan közel volt, hogy érezte a füst és a benzingőz csípős szagát, hallotta a fém nyikorgását és a motor mély bögését. Már csak néhány lépés választotta el tőle, amikor hirtelen valaki megragadta a karját. Egy ismeretlen férfi, katonai egyenruhában, határozott mozdulattal rántotta el a fal mellől. Az erőteljes mozdulat majdnem a földre döntötte, de mielőtt még eleshetett volna, erős karok ölelték át, és vonszolták magukkal egy kis mellékutcába. A tank dübörgése egyre halkult, de a zaj továbbra is ott visszhangzott Anna fülében.

– Jól van? – a férfi hangja halk volt, de sürgető.

Anna még mindig remegett. Csak most vette észre, hogy az arca poros, ezért az ujjaival próbálta letörölni az arcára tapadt szennyeződést. A szemei könnyesek voltak, de nem tudta volna megmondani, hogy a füst vagy a félelem okozta-e.

– Igen... azt hiszem – suttogta.

A férfi, akinek még a nevét sem tudta, egy pillanatra figyelmesen nézte. Katonai egyenruháján vérfoltok és sár keveredtek, sápadt arca fáradtságot tükrözött.

– El kell mennie innen. Nem biztonságos itt – mondta határozottan, majd elengedte Anna karját – Kövessen!

Anna nem kérdezett semmit. Csak követte...

Pécs, 1956. október 15.

Anna gyönyörű, hosszú barna hajú, fiatal nő volt. Márciusban töltötte be a huszadik életévét, tele volt élettél és energiával. A világ kinyílt számára, érdekelte az irodalom és a háború utáni élet viszonyosságain éledező Magyarország. Érdeklődéssel követte az augusztus óta Lengyelországban kibontakozó események sorát, a szovjet beavatkozást, ám lelke mélyén aggodalommal kevert kíváncsiságot is érzett a kialakulóban levő nemzetközi helyzet miatt.

Most a kertben élvezte a nap még langyosan tűző sugarait, miközben olvasott. Kezében kedvenc írójának, Jane Austen-nak az egyik regénye volt. Kedvelte a romantikus irodalmat, noha ez a műfaj a való életben nem hozta lázba. Bár a nevelőszüleinek az volt az elvárása, hogy találjon magának férjet, mielőtt vénlány lesz. Anna azonban szabadidejének nagy részét inkább önkéntes munkákkal töltötte a háború után. Ételt osztott, segített a károk helyreállításában vagy épp az árván maradt gyermekekre felügyelt.

Ez az ősz azonban más volt. Nevelőszülei elhatározták, hogy budapesti rokonaiknál fogja tölteni az év hátralevő részét. Azt remélték, hogy a környezetváltás majd meghozza Anna józan eszét, és végre ismerkedni kezd. Ő a gondolattól is rosszul volt, de nem

akart szégyent hozni a fejükre, hiszen hálával tartozott nekik.

– Anna, jöjj be, kérlek! – szólt ki a kertbe a nevelőanya.

Anna szemfogatva csukta be a könyvét, tudta, mi következik: holnap utazik Budapestre.

– Anna, lányom! Itt van a jegyed a holnapi utazásra. Ne felejtse el, a busz a Népligetig visz, ott fognak várni rád a nővéremék! Kérlek, viselkedj rendesen, és fogadj nekik szót, mint egy jólnevelt, fiatal hölgy! – kezdte a szokványos monológját Vendel, az nevelőapja, miután bement, és leült a körökben.

– Tudom, apa, rendesen viselkedem. De... Mikor fogok hazautazni? Ez a jegy csak az odaútra szól – csodálkozott Anna, miután jobban megnézte a kezébe adott jegyet.

– Igen. Anyáddal nem szeretnénk siettetni a hazautazásodat, amennyiben jól érzed magad. Ilonáék biztosítottak afelől, hogy addig maradsz, ameddig csak szeretnél. Úgy véljük, így szabadabban meg tudod ismerni a várost, a helyi fiatalokat. Talán egy férfit is. Nem zavar be az ismerkedésbe a hazautazás nyomasztó dátuma.

– Értem.

Anna elárulva érezte magát. *Miért fogadtak örökbe kisgyermekként, ha most jószerivel elküldenek?* Össze volt zavarodva szülei döntésétől, és a tudattól, hogy nem tudhatta meg, mikor térhet vissza hozzájuk. Keserű ízt érzett a szájában. *Talán a nevelőszüleim nem értik meg, hogy nekem más terveim vannak az élet-*

ben? Apja szavai visszhangként köröztek a fejében.

Miért éppen most? Miért éppen most kellene férjet keresnem, amikor egész Európa forrong? Nem tudott és nem is akart megfelelni ezeknek az elvárásoknak. Hálás volt a nevelőszüleinek, hogy megmentették egykori árvaházi sorsától, de nem tudott szabadulni attól az érzéstől, hogy valami nagyobb dologra született. Valami olyan célra vagy feladatra, amiben több volt, mint egy csendes élet, valaki feleségeként. Anna még mindig a kezében szorongatta a jegyet, miközben felnézett a nevelőapjára. Vendel szigorú, de szeretetteljes arca ugyanazt a jól ismert nyugalmat sugározta, mint mindig, de most valahogy más volt. Ez a tekintet, amit korábban biztonságot árasztónak érzett, most fojtogatta. Mintha nevelőszülei döntése egy láthatatlan ketrecet építettek volna köré, amelyből nem tudott szabadulni.

Aznap este Anna az ablakpárkányra telepedett, és a holdfényt figyelte, ami lágyan szűrődött be a szobájába. A csomagjai már készen álltak, a ruhái gondosan összehajtva, ahogy nevelőanyja mindig elvárta tőle. Az éjszaka csendjében egyedül maradt a gondolataival. A Jane Austen-regény most érintetlenül hevert az ágy szélén, de Anna már nem tudott belemerülni a könyv világába. Az új, ismeretlen jövő félelmet keltett benne, és nem hagyta nyugodni.

Miért érzem úgy, hogy most valami nagy változás vár rám? Miért nem tudom elengedni a gondolatot, hogy Budapest más lesz? Azt mondták neki, hogy ismerkedni megy, hogy talán megtalálja a férjét is, de

Anna lelke mélyén valami egészen mást érzett. Ott volt a lappangó feszültség, a nyugtalanság, ami nem hagyta aludni. És ott voltak a nevelőszülei szavai is, amelyek úgy hangzottak, mintha végleg búcsúztak volna tőle. Nem mondták ki nyíltan, de Anna érezte a változás szelét.

Pécs-Budapest, 1956. október 16.

Anna korán kelt. A bizonytalanság érzése még mindig nyomasztotta. Szülei még aludtak, így, hogy ne ébressze fel őket, a kávéját a kertben itta meg. Hűvös volt a reggeli szél. Mintha az időjárás is tudta volna, hogy valami dermesztő dolog közelít. Anna hangoz morajlására lett figyelmes. Kíváncsisága erősebb volt az őszi zordságánál, ezért kilépett a kapun, kezében a forrón gőzölgő kávéval. Fiatalokat látott az utcán, akik az egyetem irányába tartottak. *Különös* – gondolta – *Ezen a korai órán egész biztos nincs még oktatás, hiszen a hajnal sugarai épp csak felkúsztak a fák koronája köré.* Egy fiatal, magas, szemüveges lány épp a kiskapu előtt haladt el, így Anna megállította.

– Ne haragudj, szabad megkérdeznem, mi folyik itt?

– Persze – nyújtott át neki a lány egy szórólapot. – A lengyelországi tüntetésekről tartunk fórumot az egyetemeken az egész országban. Szegeden kezdtek a diákok mozgolódni a napokban ez ügyet illetően, és tudod, mi szimpatizálunk a lengyel tüntetőkkel. Itt vannak a követeléseink. Csatlakozz hozzánk Te is! De most, ha nem haragszol, mennem kell. Nem szeretnék lemaradni.

Annának nem volt ideje átnézni a prospektust, mert nevelőapja megjelent a háta mögött és kitépte a kezéből.

– Egy szót sem akarok hallani a tüntetőről, Anna! Ne is jusson eszedbe belekeveredni! Amilyen időket élünk, a legjobb lesz, ha meghúzzuk magunkat. Ne felejtse el, könnyen lehet bárki az ellenség!

Annának nem volt ideje elgondolkodni ezeken a szavakon, sietnie kellett, ha el akarta érni a buszt. Az út hosszú volt, de Anna figyelmét teljesen lekötötte a külvilág. Ahogy Budapest felé közeledtek, a szeme előtt megjelent a város képe, és lassan felidéződtek benne az évek óta nem látott utcák és épületek. A főváros nyüzsgése most más volt. Egészen apró gyermekként járt itt utoljára. A háború utáni Budapest romos volt, és letargikus. Most azonban más arcát mutatta a város. Az emberek arcán feszültség tükröződött, az utcákon katonák járőröztek, és a levegőben valami kimondhatatlan nyugalanság terjengett.

A Népligethez érve izgatottan szállt le a buszról, és a szíve gyorsabban kezdett verni, amikor megpillantotta az őt váró rokonokat. Nevelőapja nővére, Ilona, és annak férje, Károly, széles mosollyal fogadták. Azonban a mosolyuk mögött volt valami feszültség.

– Anna, de jó, hogy megérkeztél! Olyan szép lettél, igazi nővé cseperedtél! – Ilona melegen ölelte meg unokahúgát. Anna érezte rajta, hogy próbált kedves lenni, de a hangjában volt egy árnyalatnyi szorongás, amit Anna nem tudott figyelmen kívül hagyni.

– Köszönöm, Ilona néni – válaszolta udvariasan. – Hogy telnek itt a napok? – kérdezte óvatosan, és próbált rájönni, mi is történt valójában a városban.

Ilona és Károly összenéztek.

– Nos, nem egyszerű a helyzet mostanság – kezdte Károly csendesen, miközben az autóba rakta a lány csomagjait. Majd így folytatta:

– A város egy puszkaporos hordó. Egyre több a tünetés, az emberek elégedetlenek. A szovjetek megint erősödnek, és senki sem tudja, mi lesz ennek a vége.

– De ne aggódj egy percre sem kedvesem, a katonák azért vannak, hogy fenntartsák a rendet! Nem fog megismétlődni nálunk a lengyel példa – tette hozzá Ilona gyorsan.

Anna szíve összeszorult. Még reggel, a házuk kapujában hallott a növekvő feszültségről, és ettől a gondolattól azóta sem tudott szabadulni. Ám most, hogy ott volt a fővárosban, a valóság súlyosabbnak tűnt, mint képzelte. Rossz előérzete támadt a lelke mélyén. Érezte, ez már több lehet pusztá szimpatizálásnál, ahogy a lány említette reggel. A város nemcsak a forradalom küszöbén állt, de saját történelmének is egy új fejezetéhez érkezett. Tudta, hogy semmi sem lesz már olyan, mint régen.

Ahogy az autóval a város felé haladtak, elmerült a gondolataiban. *Miért pont most küldenek ide? Miért érzem úgy, hogy valami nagy dolog fog történni?* A válaszokat egyelőre nem tudta, de a belső nyugtalansága egyre erősödött.

Végül megérkeztek Ilonáék lakásába, ami a város egy csendesebb részén helyezkedett el. A környék most látszólag békés volt, de nagybátyja szavai még mindig a fejében visszhangzottak: "a város egy puszkaporos hordó".

Aznap éjszaka, amikor már lefeküdt, zajok szűrődtek be az utcáról. Anna hirtelen felült az ágyban, és az ablakhoz sietett. Lent az utcán emberek gyűltek össze, zászlókat lengettek, és a tömeg kiáltozott. Nem tudta, miért, de valami mélyen belül arra készítette, hogy felöltözzön, és kilépjen a lakásból. Talán ez volt az a pillanat, amit érzett. Az a változás, amitől a szíve mélyén szorongott.

Budapest, 1956. október 16 éjjele és 17-e.

Aznap este melegen öltözött fel. A hirtelen beköszöntő, októberi hideg idő meglepte. A budapesti bérházból kilépve fagyos szellő csapta meg az arcát. A macskaköves budai utcán egyetemistákból és fiatalokból álló csoportokat látott. Hajtotta a kíváncsisága, így követte a tömeget. Nem ismerte a várost, de akkor nem gondolt arra, hogyan talál majd vissza nagynénjéék lakásához. Érezte, hogy valami fontosnak lehet a részese, amiről nem akart lemaradni. Egy diákcsoportot követve, körülbelül fél óra elteltével a Műegyetem épülete előtt találta magát. A séta kellemes volt a hűvös éjszakában, ám amikor meglátta, hova tartottak diáktársai, összezavarodott. Egy nappal korábban Pécsen is egyetemisták gyülekeztek, úgy tűnt itt, Pesten is hasonló volt a helyzet. *De mi lehet a háttérben? Az egyetemeket érinti a dolog? Vagy ennél többről van szó?* Annát egyre inkább fűtötte a vágy, hogy a végére járjon. Egyre többen érkeztek a Műegyetem épülete elé, a diákcsoportok ide tartottak minden irányból, kihasználva az éjszaka sötétjét, hátra-hátra pillantva, nem követik-e őket. Suttogva beszélgettek, arcukon elszántság keveredett a félelemmel. A Műegyetem nagy, komor falai mintha egy másik világot tükröztek volna. Anna elméjében kavarohtak a gondolatok: *mit*

keresnek itt mindannyian? És mi vár rájuk?

Abban azonban biztos volt, hogy már nem volt visszaút, nem fordulhatott vissza.

A Duna feledt pirkadni kezdett az ég, amikor a Műegyetem ajtaját végre megnyitották és a téren összegyűlt tömeg beáramlott a kapun. Ő is csatlakozott hozzájuk, figyelte az arcokat, a felvillanó tekinteteket. A fiatalok izgatottan, mégis még mindig suttogva beszélgettek egymás között, úgy tűnt, mindannyian egy titkos küldetésre készültek. A feszültség szinte tapintható volt. Ahogy egyre több diák érkezett, az ismeretlen tömeg mintha hirtelen egy közös célt talált volna.

Egyszer csak valaki hangosan megszólalt a közelében:

– A MEFESZ-hez csatlakoztak a budapesti egyetemisták szegedi társainkat követve!

A mondat egy pillanatra csendet váltott ki a csoportban, majd a Műegyetem aulájában összegyűlt tömeg felmorajlott. Anna még nem hallotta korábban a MEFESZ szót, de legbelül sejtette, hogy az otthon látott eseményeknek is ehhez volt köze.

– Mit jelent a MEFESZ? – kérdezte a mellette álló, szemüveges, ismeretlen, fiatal férfitől.

– Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetsége. Szegeden alapították diáktársaink. Szolidaritásunkat fejezzük ki a lengyel néppel. 22-ére összehívunk egy diákkonferenciát, ahol megvitatjuk a követeléseinket – válaszolta a férfi.

Annát meglepték a hallottak. Ugyan tudott a len-

gyel helyzetről, és ismerte a követeléseiket, de talán most először érezte igazán, hogy valami történelmi jelentőségű esemény volt készülőben.

– Ez nem csak egy egyetemi dolog többé – mondta egy másik fiú a közelében. – Ez már az egész nemzetről szól. Ki kell állnunk a magyar fiatalok szabadságáért és függetlenségéért!

Anna figyelmét hirtelen egy újabb diák vonzotta magára, aki egy vastag sálba burkolózva próbálta túlkiabálni a zajt.

– Barátaim! – kiáltotta – Itt az ideje, hogy mi is csatlakozzunk a mozgalomhoz! A MEFESZ-es követelések nem csupán diákokról szólnak, ez az egész ország jövője! Függetlenséget akarunk a szovjetektől, szabad választásokat, és azt, hogy mi, magyarok dönthessünk a saját sorsunkról!

A tömeg felmorajlott, néhányan tapsolni kezdtek. Anna körülnézett, és egyre inkább magával ragadta a fiatalok lelkesedése. Minden szónak, amit hallott, komoly jelentősége volt. Valami megmozdult benne. Az utóbbi napok zavarodottsága, a Pécsen látott dolgok és a budapesti események most egy teljes egészé álltak össze. Érezte, hogy nemcsak nézője, hanem a résztvevője is akar lenni ennek a történéssorozatnak.

– Mik a követeléseink? – kérdezte valaki hangosan a tömegből, mire egy másik fiú, aki egy plakátot tartott a kezében, elkezdte felolvasni a MEFESZ pontjait:

– A szovjet csapatok azonnali kivonása Magyarországról! Szabad választásokat akarunk! Sajtószabadságot és a kommunista vezetők felelősségre vonását!

Független magyar kormányt!

– Persze, ezek csak a kezdetek. Barátaim! 22-én délután 15 órára gyűlést hirdetünk. Addig is, vigyétek a híret a változásnak. A magyar nép végre felébred hosszú álmából – vette át a szót a sállal még mindig szorosan körbeburkolódzó fiú.

Anna egyre erősebben érezte, hogy ezek a szavak mindent jelentenek számára. Az igazság és a szabadság iránti vágy, amit korábban csak távolról érzékelt, most valósággá vált előtte. A tömeg minden egyes mondata és kiáltása a szívébe hatolt. *Ez már rég nem csak egy diákmozgalom* – futott át a felismerés az elméjén. – *Ez már a magyar népről szól. A magyar nép szabadságáról.*

A látottak és hallottak után Anna izgalomtól és fáradtságtól ködös fejjel indult haza, nagynénjéék lakásába. Már értette, mire gondolt Károly, amikor az érkezésekor azt mondta, hogy „a város egy puskaporos hordó”. Valóban így látta ő is, még akkor is, ha neki csak egy egészen kicsi betekintésben volt része aznap éjjel.

Az igazság és szabadság iránti vágy lüktetett benne, de ugyanakkor egy apró, szinte észrevehetetlen félelem is megjelent a szívében. *Mi fog történni ezután? Vajon készen állok arra, hogy részt vegyek ebben?*

Egyre gyorsabban lépdelt a macskaöves utcákon, s még szorosabbra húzta magán a kabátot a fagyos reggeli szélben. A város még csendes volt, csak néhány autó hajtott el mellette az utakon. Ám ez a

csend most másképp hatott rá. Nyugtalanság lett úrrá rajta tőle. Úgy érezte, várakozás feszítette az utcákat, mintha maga Budapest is egy nagy lélegzetvételre készült volna.

Elmájában még mindig visszhangzottak a Műegyetem aulájában elhangzott szavak, azoknak a követeléseknek a kezdeményei, amelyek már rég nem csak az egyetemista diákokról szóltak. Minden mondat, amit hallott, egy újabb darabkát formált át a világképében, és most először érezte, hogy talán nem is volt olyan idegen számára ez az eszme. A szülei mindig arra nevelték, hogy tartsa távol magát a politikától, de most képtelen volt figyelmen kívül hagyni azt, ami körülötte zajlott.

Ahogy előrefelé lépdelt az utcákon, egyre több mindent vett észre maga körül. Az ablakokban gyertyák fénye pislákol, ahogy ébredezett a város. Mindez a vihar előtti csendre emlékeztette. Minden rezdülés azt sugallta: „vajon meddig maradnak így a dolgok?”

Mikor végre kimerülten odaért nagynénje lakásához, a zár kattánása visszhangzott a csendes lépcsőházban. Belépve egy pillanatra megállt, és hallgatta a lakás csendjét. Károly és Ilona még aludtak. Anna lassan levette a kabátját, és belépett a kissé hűvös szobába. Az események súlya a vállára nehezedett, de fáradtsága ellenére képtelen volt nyugodtan elaludni.

Az ágy szélén ült, kezei az ölében pihentek, és gondolkodott. Az elméje az este látott képek és a reggel hallott szavak között cikázott. *Vajon mit jelent ez mindazok számára, akikkel ma találkoztam? És mit*

jelent számomra? Érezte, hogy nem kerülheti el a kérdést: mit fogok tenni holnap? És azután? Mit szólnának szüleim és nagynénémék, ha elmennék a diákgyűlésre 22-én? Visszatérjek a mindennapi életemhez, vagy továbbra is kövessem a szívem, amely most már egyre inkább a szabadság felé húz?

Végül lefeküdt a hűvös ágyra, de az álom továbbra is nehezen jött. A Műegyetemen látott arcok újra és újra megjelentek az elméjében.

Budapest, 1956. október 19.

Anna lassan nyitotta ki a szemét. Halvány őszi fény áradt be az ablakon, lágyan megvilágítva a szobát. Még mindig érezte az elmúlt pár nap súlyát, mintha az események okozta feszültség és bizonytalanság egészen a bőre alá hatolt volna. Ahogy az ébredező város neszeit hallgatta, a külvilág most valahogy távolinak tűnt, de mégis hívogató volt. Még mindig kimerült volt, gondolatai nem hagyták nyugodni. Izgalommal várta a diákgyűlés dátumát. Érezte, hogy valami jelentős dolog közeleg, valami, ami örökre megváltoztathatja az életüket. Ugyanakkor a jövő képlekenysége megrémítette. A szabadság iránti vágy, amit a diákok kifejeztek, az ő szívét is megmozgatta, de vajon milyen árat kell majd fizetnie érte?

Az utóbbi napokban nagynénje házába zárkózva élt, kerülve a külvilágot. Az estéken az ablaknál ült, és figyelte az utcákon elhaladó embereket, a nappalokat pedig szinte csak átaludta. Most azonban úgy érezte, nem maradhat örökké a saját gondolataiban rekedve. A nagy fénye a hideg idő ellenére is egy új kezdet ígéretét hordozta magában.

Amikor felöltözött, szándékosan választott világosabb színű ruhákat, hátha ettől jobban érzi majd magát. A tükörbe nézve észrevette, hogy a fáradtság

nyomai még mindig ott bujkáltak az arcán, de most nem hagyhatta, hogy ezek a nyomok határozzák meg a napját. Mély levegőt vett, és elhatározta, hogy legalább egy kicsit visszatér a valósághoz. Rokonai szeretettel fogadták, ő pedig mindeddig elkerülte a társaságukat.

– Ilona! – szólította meg nagynénjét, miközben lassan kísért a konyhába, ahol már készülődtek a regelihez. – Mit szólnál egy kis sétához a Városligetben? Ma gyönyörű idő van.

Ilona örömmel kapta fel a fejét.

– Anna, drágám, de jó ötlet! Már kezdtem aggódni érted. Tudod, a friss levegő neked is jót fog tenni.

A séta gondolata könnyűnek és üdítőnek tűnt, és Anna szívesen elfelejtette volna legalább egy kis időre a politikai helyzet okozta nyugtalanságot. Miközben a nap késői sugarai lassan elnyújtóztak a budapesti utcákon, Anna és Ilona kiléptek a házból. A városligeti séta egyszerre volt egyfajta menekülés és feltöltődés. Budapest mélyén forrni kezdett valami, amiről mindketten érezték, hogy hamarosan felszínre tör. Ahogy lassan a parkba értek, Anna visszanyerte lelki békéjét. Az ős színei, a levelek zizegése a talpa alatt és Ilona nyugodt, kedves társasága visszahozott belé egy kis életet. De mélyen belül tudta, hogy ez a nyugalom csak ideiglenes, és a közelgő események előtt talán ez az utolsó pillanat, amikor még egyszerű sétát tehetett a gondtalan élet illúziójával.

A két nő komótosan sétált a Városliget kavicsos ösvényein, a fák aranybarna lombkoronája szinte ra-

gyogott a napsütésben. A levelek halkán zizegtek a lábuk alatt, és a friss levegő megtöltötte a tüdejüket. Anna megpróbált a természet apró szépségeire koncentrálni, hogy elterelje a figyelmét az elmúlt napok nehéz gondolatairól, de valahogy mégis érezte a levegőben azt a nyugtalanságot, amitől nem tudott megszabadulni.

– Olyan szép ez a nap – mondta Ilona. – De.... mégis. Valahogy különös. Látod? Mintha az emberek szándékosan kerülnék egymás pillantását. Még itt is érződik valami rendkívüli.

Anna némán bólintott. Ő is érezte mindezt. Bár a sétálók kedélyesnek tűntek, mintha valami láthatatlan felhő borította volna be a várost. Az elmúlt napokban hallott suttogások, a szomszédok rövid és halkán váltott szavai, a nagybátyja és nagynénje aggodalmas arca mind-mind felkeltették a figyelmét. Anna már-már azt gondolta, hiba volt felutazni a fővárosba. Nyugtalanította a gondolat, vajon épségben haza fog-e jutni. Mindenképp részt akart venni a gyűlésen, ugyanakkor nem tudhatta, mennyire fog a helyzet elharapódzni.

– Oly sok minden történik mostanában – folytatta Ilona. – Nem csoda, ha az emberek idegesek. Károly a minap említette, hogy a munkahelyén az a szóbeszéd járja, hogy az egyetemisták készülnek valamire. Nem akarlak megijeszteni, hisz’ oly fiatal vagy. Szerinted mire készülhetnek? Vajon rendben lesznek? A fiatalok mindig olyan lelkesek, de vajon tudják, mit kockáztatnak?

Anna megállt egy pillanatra és az ég felé fordította az arcát. Úgy érezte, hogy el kell mesélnie Ilonának a látottakat. Megbízott a nagynénjében, és úgy vélte, talán a belső feszültségét is enyhíthetné, ha meg tudná valakivel osztani tapasztalatait. Tudta, hogy az egyetemisták, akiket látott, nem egyszerűen lelkesek voltak. A szenvedély, amit a beszédekben érzett, mélyebb volt. Már nem csak egyszerű felbuzdulás, hanem valódi vágy a változásra. Talán, ha elmeséli mindezt, Ilona is megérti. Sőt, Anna eljátszott a gondolattal, hogy talán Ilona is osztja újonnan felfedezett eszméit.

– Ilona, el kell mesélnem valamit. Talán üljünk le ide! – mutatott Anna egy félre eső, tó melletti padra.

– Tudod, első este nem tudtam aludni, hajnalban aztán zúgolódást hallottam az utca felől. Felöltöztem, és megnéztem, mi történik. A fiatalok, egyetemisták az egyetemre tartottak, ahol többen összegyűltek. Szegeden megalakult a Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetsége. Szolidárist vállalnak a lengyelekkel. A magyar szabadságért is kiállnak. Október 22-e délutánra gyűlést szerveznek. Velem tartanál? – mondta ki a szavakat Anna szinte egy lélegzetvétellel. Úgy érezte, ha egyszer habozik, vagy félbehagyja a mesélést, nem tudja majd folytatni.

Ilona szemében könnyek gyűltek a hallottaktól.

– Jaj, Anna! Észrevettem, hogy nem alszol a szobádban, de nem szerettem volna felhozni a dolgot. Nagyon veszélyes mostanában ilyen dolgokba keveredni. Szerencsére nem ismernek itt, de óvatosnak

kell lenned. Károlynak és a szüleidnek persze egy szót se említsünk. Tudod, Károly a város jegyzője. Nem keveredhetünk olyan helyzetbe, ami veszélyezteti a munkáját.

– Tudom, és sajnálom. De úgy érzem, nekem ott a helyem, mellettük. Éreztem a tüzet, amit magukban hordoznak.

– Megértem, lányom, és becsülöm őszinteséged. Természetesen nem tudom megtiltani, de óva intelek – figyelmeztette Ilona, majd szinte suttogva hozzátette: – Nem bízhatunk egymáson kívül senkiben, bárki lehet besúgó. Ezt jól jegyezd meg.

– Tudod... – kezdte Anna, miközben a víztükörre meredt –, sokáig próbáltam elzárkózni ezektől a dolgoktól. A politika nem kötött le soha különösebben, úgy gondoltam, az nem az én dolgom. Csak élni akartam az életemet, és hagyni, hogy a világ menjen a maga útján. De most úgy érzem, valami megváltozott bennem.

Ilona figyelmesen nézte Annát, majd megszólalt:

– Ez természetes. A világ most éppen fordulópont-hoz érkezett. Nem könnyű elhatárolódni ettől, különösen, ha valami igazán fontos dolog történik körülöttünk.

Anna bólintott, de belül továbbra is nyugtalan volt. A szíve mélyén tudta, hogy nem lesz képes távol maradni az eseményektől. Érezte, hogy közeledik az a nap, amikor választania kell, hogy részt vesz-e a változásban vagy kívülálló marad. A diákok követelései, a szabadság iránti vágyuk – mindez egyre erősebben

vonzotta őt. A gondolat egyszerre töltötte el félelemmel és reménnyel. Egy dolgot azonban biztosan tudott. Bármilyen történjék is, nem fog elfordulni, amikor a változás beköszönt az életében.

– Akármilyen nehéz is most, ne feledd, hogy az élet folytatódik! Akármilyen történik, vigyáznunk kell magunkra és egymásra. Nem tehetünk mást, csak reménykedhetünk, hogy a jövő jobb lesz – mondta halkán Ilona.

Anna arcán apró mosoly jelent meg. A nap már kezdett alacsonyan járni az égbolton, hosszú árnyékokat vetett a park fái közé. Anna tudta, hogy hamarosan haza kell indulniuk a lakásba, ám még élvezni akarta egy kicsit ezt a nyugodt pillanatot. A parkban egészen addig nyugodtan sétáló emberek azonban hirtelen láthatóan izgatottak lettek, összesúgtak, s megsziporázták andalgó lépteiket. Valami történt. A tóparton előttük sétált el egy egyetemista csoport.

– Hallottátok? Moszkva fegyveres bevonulással fenyegeti a lengyeleket. Sok városban tüntetések szerveződnek a szovjetek ellen – sugdolóztak.

– Anna, szerintem a legjobb, ha hazaindulunk – jelentette ki Ilona, és a hangja tele volt aggodalommal.

A hazafelé út csendjében Anna mélyen elmerült a gondolataiban. A lehullott levelek zizegtek a lábuk alatt, de a világ most távolinak tűnt, mintha csak egy árnyékos díszlet lett volna azokhoz a belső viharokhoz képest, amelyek Annában kavargtak. Ilona arcán is megült a csend súlya, és Anna hálás volt érte, hogy nem próbálta megtörni a hallgatást. Ő maga sem

érezte magát alkalmasnak arra, hogy szavakba öntse azt a káoszt, ami most a lelkében dült. Az elmúlt napok eseményei – a Műegyetem előtti gyűlés, a suttogások, a titkos találkozók – egyre inkább világossá tették számára, hogy Magyarországon is hasonló történések várhatóak, mint amit Lengyelországból halott. Értesült már róla, hogy az oroszok fenyegetése nem maradt üres szó.

Lengyelországban már kirobbantak a tüntetések, és a szovjetek nem tűrték az ilyen megmozdulásokat. A kérdés az volt, hogy meddig hagyják majd fajulni a dolgokat itt, Magyarországon. *Vajon már tudnak a diákok szerveződéséről? A lengyelekkel való szolidaritásról? Hisz Ilona azt mondta, bárki lehet besúgó. Vajon a magyar kormánynak jelentenek ezek a besúgók vagy közvetlenül az oroszoknak?* Anna oly sok mindent nem tudott még erről a világról, és mégis mennyivel többet, mint pár nappal ezelőtt. A gondolat, hogy fegyverek dördülhettek, hogy utcai harcok boríthatták lángba a várost, megrémítették. Féltette az életét, a jövőjét, de még inkább azokat, akiket szeretett. De ugyanakkor volt benne egyfajta izgalom is. Az emberek végre kiálltak valamiért, amiért érdemes volt harcolni. Még ha ennek ára is volt. Az emberek nem tűrték tovább. Ott volt a szemekben és a szorosan ökölbe szorított kezekben a düh és az elszántság. Anna felismerte a tettekkészséget a diákok tömegében már az egyetemen is, előző éjjel. Tudta, hogy azok a fiatalok, akik ott voltak, készek lesznek felállni egy olyan eszméért, igazságért, amelyért érdemes volt

megküzdeni, még az életük árán is. Anna szíve egyre hevesebben vert. *Vajon képes leszek én is csatlakozni? Vajon lenne erőm szembenézni mindazzal, amit egy esetleges fegyveres tüntetés hozhat magával?* A választ még nem tudta, de azt igen, hogy a változás hullámait már nem lehetett megállítani.

Miközben elértek a bérház kapujához, Anna halkán felsóhajtott. Ilona nem nézett rá, csak szó nélkül elfordította a kulcsot a zárban, majd kitárta az ajtót. Anna lépett be először, de a fejében kavargó, nyomasztó gondolatokkal nem találta otthonosnak a lakást, amit egy hete még a menedékének tartott.

Mi lesz itt? – tette fel magában újra a kérdést, miközben lassan elindult a szobája felé. A belsőjében forrongó kérdések nem hagyták nyugodni, és tudta, hogy a következő napok eseményei mindent megváltoztatnak majd. A csend, ami most körülvette őket, talán csak a vihar előtti pillanatnyi nyugalom volt.